

УДК 005.8

В.В. Макогон, канд екон. наук, доц. (ДБТУ, Харків)

ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРОЕКТУ МІЖНАРОДНИХ АКАДЕМІЧНИХ ОБМІНІВ ЕРАЗМУС+ У ВОЄННИЙ ЧАС

Останні півстоліття ми стали свідками академічної революції у вищій освіті, що характеризується реорганізацією системи вищої освіти з метою підвищення якості, доступності та конкурентоспроможності вищих навчальних закладів. Академічна мобільність, що стала можливою завдяки програмі Еразмус+, визнана успішним засобом співпраці між іноземними та вітчизняними вищими навчальними закладами. Тому реалізація стратегії розвитку міжнародної мобільності є одним із пріоритетів державної політики України. Під час війни здобувачі освіти в Україні зазнали жорстокого поводження з боку держави-агресора, а їхній доступ до професійної освіти належної якості є обмежений. Однак завдяки міжнародному академічному обміну в рамках Еразмус+ студенти мають можливість безкоштовно навчатися в університетах, проходити стажування, отримувати стипендії та здобувати професійні навички і компетенції, необхідні для відбудови вільної та незалежної післявоєнної України.

Поняттю «академічна мобільність» та її проблемам у сфері сучасної освіти в Україні присвячені праці багатьох сучасних українських науковців, таких як Н. Мирончук, Н. Гуляєва, М. Карпенко, О. Болотська та ін. Специфіку практики академічної мобільності досліджували Д. Свириденко, В. Триндюк, М. Згуровський, В. Полянський, В. Журавський, Я. Грищук, Н. Мирончук, Ю. Заячук. Види академічної мобільності, її вплив на кар'єру, визнання досягнень, фінансування навчання, тенденції розвитку програм мобільності розглядали Ф. Альтбах, Дж. Найт, У. Тайхлер, Б. Кем та Т. Кім [1-5].

У низці досліджень, присвячених поняттю «академічна мобільність» її розглядають як інструмент стратегій інтернаціоналізації та розвитку вищої освіти. Закон України «Про вищу освіту» визначає останню як можливість навчання протягом одного або кількох семестрів в іншому вищому навчальному закладі, який здійснює підготовку фахівців за тією самою спеціальністю з урахуванням акредитації напряму підготовки (освітньо-кваліфікаційного рівня) та терміну навчання.

Академічна мобільність здобувачів освіти – це процес набуття знань і навичок у вищих навчальних закладах країн, громадянами яких

воно не є. Це передбачає перетин особою національних кордонів з урахуванням її попередньої освіти та здобуття кваліфікації або ступеня в кінці періоду навчання [6, с. 20-21]. Приймаючи участь у програмах мобільності, здобувачі набувають міждисциплінарних компетентностей, тобто нових знань і навичок у різних наукових галузях, наприклад, поглиблене вивчення фахової ділової іноземної мови, а також ознайомлення з науковими та освітніми традиціями і культурою інших регіонів і країн. Академічна мобільність допомагає задовольнити особисті потреби. Бажання змінити власне життя, ширші можливості працевлаштування та кар'єрної самореалізації, перспективи професійного зростання, вища заробітна плата [7].

Програми академічної мобільності дуже різноманітні. Академічна мобільність може бути регіональною, міжрегіональною або міжнародною, але більшість закладів вищої освіти в Україні приваблює саме міжнародна академічна мобільність, яка відкриває студентам нові можливості в їхньому рідному університеті. Зрештою, успішна реалізація програм міжнародної академічної мобільності дозволяє вищим навчальним закладам налагоджувати міжнародні зв'язки та пропонувати нові програми, формуючи статус та імідж університету.

В офіційному програмному документі Європейського простору вищої освіти (ЄПВО) поняття «міжнародна мобільність» трактується як «період навчання або переміщення молоді або дорослих за кордон з метою формального або неформального навчання, особистого або професійного розвитку», що сприяє розвитку національної ідентичності та громадянства.

Міжнародна мобільність стала можливою завдяки програмі Еразмус - Плану дій Європейського співтовариства з мобільності студентів університетів. Програма Еразмус є найбільшою та найуспішнішою освітньою програмою в ЄС, що сприяє інтернаціоналізації вищої освіти [8] та надає студентам вищих навчальних закладів численні можливості для навчання або стажування в університетах за кордоном. З бюджетом понад 28 мільярдів євро до 2021-2027 рр. програма освітнього, професійного та особистісного розвитку громадян ЄС та країн, що не входять до ЄС, у сферах освіти, навчання, молоді та спорту стала найпопулярнішим напрямом студентської мобільності, що підтримує академічну мобільність, проекти міжінституційної співпраці та партнерства, розробку політики та співробітництво. Стратегія на 2021-2027 рр. включає волонтерство та формування громадянства, інтернаціоналізацію, інклюзивність, віртуальний обмін як сучасний інструмент, активну участь у спільних

магістерських програмах та інші напрямки співпраці, що знаходяться на стадії розробки.

Причиною часткового внесення змін до Постанови Кабінету Міністрів України від 13 травня 2022 року про регулювання академічних обмінів в Україні стала широкомасштабна російська окупація України. Постанова Кабінету Міністрів України № 599 «Про внесення часткових змін до постанови Кабінету Міністрів України з питань регулювання академічної мобільності» дозволяє українським здобувачам професійної (професійно-технічної), фахової передвищої освіти та здобувачам вищої освіти навчатися, проводити наукові дослідження та стажування у найкращих світових інститутах та наукових центрах, а також окреслює процедури реалізації права на академічну мобільність та основні підходи до його реалізації в умовах воєнного стану.

Водночас Комісія надає всебічну підтримку українським закладам вищої освіти для успішної реалізації програми Еразмус+ та реалізації міжнародної академічної мобільності студентів українських закладів вищої освіти з березня 2022 року, надаючи гранти на освітню та академічну (кредитну) мобільність для підтримки українських студентів Гнучкі процедури та виняткові заходи запроваджено для досягнення.

Інформаційні джерела

1. Altbach P. The internationalization of higher education: motivation and realities // The NEA 2006 Almanac of Higher Education, 2006. – P. 1-10.
2. Knight J. Internationalization remodeled: definition, approaches, and rationales // Journal of Studies in International Education. – 2004. – Vol. 8, № 1. – P. 5-31. DOI: 10.1177/1028315303260832.
3. Teichler U. Mutual Recognition and Credit Transfer in Europe: Experiences and Problems // Journal of Studies in International Education. – 2003. – Vol. 7, № 4. – P. 312-341. DOI: 10.1177/1028315303257118.
4. Kehm V. Research on internationalization in higher education // Journal of Studies in International Education. – 2007. – Vol. 11, № 3/4. – P. 260-273. DOI: 10.1177/1028315307303534.
5. «Academic Mobility, Transnational Identity Capital, and Stratification under Conditions of Academic Capitalism» / T.Kim, T.Reitz and other // The New Political Economy of Higher Education: Higher Education Special Issue. DOI: 10.1007/s10734-017-0118-0.
6. Скиба Т.Ю. Аналіз стану і тенденції розвитку вищої освіти в Україні // Наукові праці. Державне управління. – 2013. – Вип. 202, Т. 214. – С. 136-140.
7. Триндюк В. Формування готовності до академічної мобільності у студентів: автореф. дис. к.пед.н.:13.00.04/В. Триндюк.–Луцьк: Східноєвропейський національний університет ім. Лесі Українки, 2017. – 273 с.
8. Altbach P. The Road to Academic Excellence // The Making of World-Class Research Universities, 2011.